

SamlarNytt

Nummer 10-2008 • Samlarförbundet Nordstjärnans medlemstidning

Amerika, juls skyltning, loppisar och annat kul

SamlarNytt

Nummer 10-2008 • Årgång 62

Ansvarig utgivare: Nicklas Vulcan

Innehåll

- Sid 3 Om indianer
Sid 5 Etnografiska museets nya
basutställning ... om indianer
Sid 9 Om loppmarknaders universum
Sid 13 Något om ringens historia
Sid 15 Mer om loppmarknader
Sid 16 Förbryllande föremål
Sid 18 Evighetsmaskiner
Sid 19 Debatt
Sid 20 Textilier från Sydamerika
Sid 23 Nu får EWK plats
Sid 24 Erbjudande från Antikvärlden
Sid 25 Landet Runt
Sid 27 Mässnyckeln
Sid 28 Fotoarkiv i Skåne och på webben
Sid 30 Medlemsbörser

Tryck: Markaryds Grafiska AB

ISSN 0036-3790

Omslagsbilden: Julskyltning på Carnaby Street, London. Det kändes inte helt bekvämt att gå under dessa snögubbar.

Baksidan: julskyltning på varuhuset John Lewis, på Marylebone High Street och Regent Street, i London. Foto: Inga-lill Cras

Samlarförbundet
Nordstjärnan

Styrelsen

Nicklas Vulcan, ordförande
Bernt Somreus, vice ordförande
Carin Hagman, sekreterare
Staffan Tuneholm, skattmästare
Kjell Malmberg, ledamot
Curt Ågstrand, ledamot
Sture Händel, suppleant
Ulla B. Johansson, suppleant

Redaktör

Inga-lill Cras, Idé&text i Uppsala AB
www.ideochtext.se

Kansliet

Tideliusgatan 59 n b, 118 69 Stockholm
Tel. 08-668 70 87, fax 08-668 34 83
e-post: samlarforbundet@telia.com

ÖPPETTIDER:

Tisdag och torsdag 9-12, onsdag
13-15, övrig tid telefonsvarare.
Besök avtalas per telefon på grund
av portkod.
Kanslist: Gun Persson.

Medlemsavgift

Medlemsavgiften för 2008 är 200 kr,
junior medlem 100 kr och familje-
medlem 60 kronor.
Eventuell avgift till lokalavdelning
tillkommer.
Kontakta kansliet för anmälnings-
blankett och inbetalningskort.

Plusgirokonton

Medlemsavgifter 19 08 41-7
Annonser och 210 60-9
beställningar
Se även sidan 31.

Medlemsförmåner (nytt!)

Se sidan 31.

Indianer från Alaska till Eldlandet

Thorsten Sjölin

Varför James Smithson (engelsk vetenskapsman, kemi och närliggande områden, 1765-1829) lämnade sin förmögenhet till Washington DC för skapandet av en institution med syfte att sprida kunskap är inte helt känt. Kanske tyckte han att den nya landet i väster behövde lite kultur. Han besökte aldrig Amerika, men hans donation är i dagens pengar 12 miljoner dollar, en inte helt föraktlig summa. Amerikanerna tog god hand om pengarna och The Smithsonian Institute omfattar idag 18 museer med allt från flygets utveckling och posthistoria till indianer. De ligger nämligen väl samlade ett stenkast från Vita Huset och Washingtonmonumentet och har en sak gemensamt: inträdet är gratis.

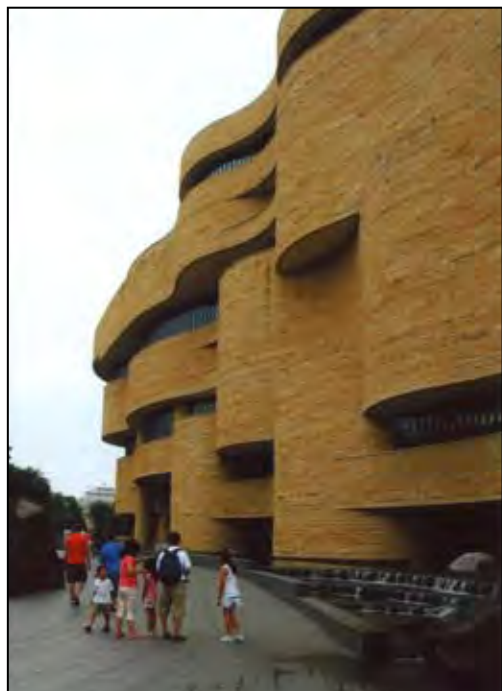
Det nya National Museum of the American Indian öppnades 2004. Det ligger granne med flyg- och rymdmuseet, där man bland annat kan se en modell av J29, Flygande Tunnan, som en representant för en viktig länk i utvecklingen av militärt jetflyg.

Redan byggnaden är värd besöket. Den har ritats av Douglas Cardinal (svartfotsindian) tillsammans med ett team av andra indianer (bland andra cherokee och hopi) och resultatet är en helt fantastisk byggnad som inte liknar någon annan. Den har inspirerats av hur vind och vatten skapat klippformationer på olika håll i Amerika. Man har också byggt upp en miljö kring museet som avspeglar de olika naturliga

miljöerna som indianerna rörde sig i innan europeerna störde dem: skog, mossar, ängar. Bara de är värda ett närmare studium.

Invändigt är byggnaden lika fantastisk med en central hall hela vägen upp och ett auditorium kallat The Potomac efter floden som flyter genom stan. Där uppförs danser och annat och den flankeras av tre båtar från olika stammar.

En intressant aspekt med museet är att de olika utställningarna inte planeras och

utformas av museets personal utan av de olika stammarna runt om i landet (kallas antingen tribes eller nations) och alltså är deras egna tolkningar av sina säregna kulturer. Dessutom har man inga permanenta montrar utan föremålen byts ut med jämna mellanrum i olika teman.

Dessa enormt rika samlingar kan vi tacka George Gustav Heye (1874-1957) för. Han kom från en välbärgad New York-familj och utbildade sig till elektrisk ingenjör. Vid ett besök i Arizona köpte han en hjortskinnsskjorta från Navajo-stammen och därmed var ett livslångt intresse väckt. Han insåg tidigt att man måste dokumentera dessa kulturer fotografiskt, och bara den delen av samlingen innehåller 125 000 nummer. Resten ligger kring 800 000

nummer. Heyes Museum of the American Indian öppnade redan 1917 och det finns fortfarande ett indianmuseum i New York kallat The George Gustav Heye Center, som ingår i Smithsonian.

Som jag nämnde i rubriken handlar museet inte bara om indianerna i USA utan alla infödda stammar från norr till söder i Amerika, och museet avspeglar detta, även om koncentrationen ligger på USA eftersom det mesta materialet kommer därifrån. Å andra sidan har amerikanska arkeologer varit verksamma från Mexico till Peru och plockat med sig massor med föremål.

Inträdet är alltså gratis, men vid vissa tillfällen kan det vara så många besökande att man får en tidsbestämd biljett, ett förfarande som man ofta använder i London på populära utställningar. Jag hade vidtagit åtgärder och gått in som medlem i "museets vänner", vilket betyder att man slipper köa och har 10% på allt i butikerna. Dessutom får man en utmärkt tidskrift några gånger per år och det vet ni ju att jag uppskattar. Ett besök på www.americanindian.si.edu ger en ännu bättre bild av museet än den jag försökt måla upp.

Och kom ihåg: Columbus "upptäckte" inte Amerika (han trodde han varit i Indien), vikingarna var där först så han var inte ens den förste europeen som kom dit. Indianerna hade varit där i bortåt 30 000 år och hade större anspråk på landet än roffande europeer, men det är ett ämne vi inte ska gå vidare in på.

Kommer ni till DC, så lär er lite mera om indianerna som levde i symbios med naturen. Det var inte indianerna som sköt varenda buffalo de såg!

Fantastiska pärlar-
beten, eller hur?
Föregående sida:
Troligen varm och
tung att bära, men
visst är den vacker!

Nybasutställning om indianer

Bilden av den nordamerikanske indianen har påverkat synen på "oss själva" och "den andre" ända sedan 1600-talet. Med utgångspunkt i Etnografiska museets spektakulära samlingar gör utställningen nedslag i de Nordamerikanska indianernas historia och visar hur "indianen" länge varit en omtyckt del av den svenska kulturhistorien. Traditionella föreställningar ställs mot nya perspektiv och etablerade stereotyper som "den ädle vilden" uppmärksammas.

Här finns gott om saker och bilder att studera, med kulturhistoriska teman från tiden före

Barnbära/vaggbräde för spädbarn. Från Kiowa, Södra prärien. Inkommen till museet 1911. Foto: Tony Sandin.

Columbus och fram till nutid. Personliga berättelser tar oss från 1600-talet och framåt i tiden. Utställningen har även ett barnspår där man kan lära sig mer om myter och historia och krypa in i en fullstor tipi.

Många saker har aldrig tidigare visats. Etnografiska museet har cirka 7500 arkeologiska och etnografiska föremål från Nordamerika, som har kommit till museet genom donationer och genom inköp. Ibland vet man hur de förvärvats och ibland inte. Oftast är det män som samlat och förmedlat föremålen.

I Sverige säger de flesta fortfarande "indianer" när de talar om Amerikas olika ursprungsfolk och benämningen används i Nationalencyklopedin. I USA och Kanada används uttrycket "Native Americans" liksom "American indian" eller "indigenous Americans". I Kanada säger man oftast "The First Nations of Canada" eller "First Peoples".

De första människorna anlände till Amerika för 15 000-20 000 år sedan. Museets äldsta föremål är cirka 5000 år gammalt och kommer från östra Nordamerika. Det är en så kallad "bannerstone". Dess ursprungliga funktion är okänd, men forskarna lutar åt att det använts som vikt på ett kastträ för pilar.

Sverige har haft rela-

tioner med Nordamerika sedan 1600-talet. Sveriges koloni Nya Sverige (1638–1655) låg vid atlantkusten i nuvarande delstaten Delaware. Utställningen visar ett antal föremål förknippade med kolonin, bland annat en tomahawkhacka som ägts av Karl X och Karl XI, en piptomahawk, en klotklubba och två "strumpeband".

I utställningen skildras ett antal levnadsöden från 1600-talet till mitten av förra seklet. I ett bildspel får besökaren möta den äldre Buffalo Bird Woman, Cynthia Ann Parker – som tillfångatogs av indianer och mot sin vilja togs tillbaka av de vita, den kvinnliga apachekrigaren Lozen och indianhövdingen Standing Bear. Det finns också material om OS-guldmedaljören (1912) Jim Thorpe.

I ett tema skildras prairie-indianernas liv med speciella grepp. Små och stora besökare kan krypa in i en fullstor tipi.

I ett diorama kan besökaren studera livet i en prairie-indiansk by som det kan ha sett sig på i början på 1800-talet, alltså före reservatstiden.

Som en kontrast till livet på prarien finns en modell från en by i sydvästområdet, i delstaterna New Mexiko och Arizona, där bofasta puebloindianer lever. En pueblo består av närliggande fasta byggnader, ibland flerfamiljshus byggda av saltorkad lera armerad med halm. Puebloindianerna utgörs av olika indianfolk som talar olika språk. Idag har många puebloindianer spanska namn och är ofta katoliker – ett arv från områdets spansk-

Örnfjäder. Detalj från fjäderskrud.
Fotograf: Tony Sandin

mexikanska period. Pueblokeramik har sedan 1880-talets slut – då järnvägen kom till området – nått en stor marknad och uppnått världsrykte för sin kvalitet. Många kvinnliga keramiker har blivit internationellt uppmärksammade. Pueblokeramiken är ett av många exempel på att det indianska konsthandverket fortlever och utvecklas, inte minst genom starka familjeinitiativ och indianska konstskolor.

Indiandockor är populära föremål för samlare sedan 1800-talets andra hälft. Etnografiska museet har en representativ samling nordamerikanska indiandockor. Vissa har använts i religiös uppfostran, andra är till för lek och flera har tillverkats för försäljning. Zuni och i synnerhet hopi tillverkar ”kachinadockor” som ett sätt att lära barnen om de 250 andeväsen som bor uppe i bergen.

Under 150 år har svenska barn, ungdomar och vuxna fascinerats av Nordamerikas indianer och de har blivit en del av vår egen kulturhistoria, med reseskildringar, indianleksaker och mängder av äventyrsböcker, serietidningar och filmer.

Men vad är det för bild av ”indianen” som träder fram i dessa skildringar: den ädle vilden, den framstående krigaren och jägaren, den vise och ekologiskt insiktsfulla, den fattige eller den politiskt aktive?

Det finns förstås också ett seriöst intresse med många samlare, för att inte nämna ”Uncas” i 10 000-kronorsfrågan i TV som i sig blivit en del av svenskt folkminne. Indianklubben (sök på dess namn på till exempel Google) har funnits i mer än femtio år. (De har en mycket bra länk-sida.)

Drömfångare finns att köpa på varje

gatumarknad. Idag tillverkas de bland annat i Kina och Hong-Kong i massupplagor. De har övergått från att vara ett traditionellt element inom indiansk andlighet till att bli en vanligt förekommande symbol inom New Age.

Besökaren får tillfälle att reflektera kring drömfångaren som symbol: i en vidare mening har indianerna blivit våra ”drömfångare” eftersom de har blivit bärare av våra drömmar. Genom seklerna har de nordamerikanska indianerna fått axla västerländska föreställningar om skrikande rödskinn och brutala krigare. Men indianerna har också förknippats med positiva idéer om ”ädla vildar”, stoisk hållning, äkta andlighet samt en djup respekt för naturen.

Utställning med julkalendrår

Alla tiders julkalendrår heter utställningen som pågår till 11 januari 2009 på Kulturen i Lund. Samtidigt med utställningen om årets julkalender, visas kalendrår ur Kulturens samlingar i en mindre utställning. Chokladkalendrår, glitterkalendrår och förstås radio- och TV-kalendrår.

Jakten på fyndet eller en trivsamt stund

Inga-lill Cras

Som vi kunde läsa i förra numret av Samlarnytt har Erik Ottoson skrivit en avhandling om vad som försiggår i oss när vi shoppar (*Söka sitt*, Uppsala universitet 2008.). Vad som händer i mötet mellan människa och föremål. Avhandlingen rör sig kring tre olika platser: gallerior, loppmarknader och containrar, alla med sina förutsättningar och möjligheter.

På en loppmarknad är mötena av ett särskilt slag, såväl möten mellan människa och ting och möten mellan människor. Flödet, rytmen är annorlunda jämfört med den vanliga ”marknaden”. Tingen har en särskild betydelse och sökandet sin egen logik.

En typisk rörelse på en loppmarknad: någon lyfter upp en sak, tittar på den och ställer tillbaka den. Det är så man synar en sak på en loppmarknad. Att peka är att hantera det generella, menar Erik Ottoson, men att ta i något är ett konkret sätt att förhålla sig till världen. Att bara titta gör att man inte förstår ”tillhandsheten” hos ett ting, det vill säga de möjligheter de ger just ditt liv.

För att tala om för säljaren att man tänker vara försiktig med dennes ägodel, använder man försiktiga rörelser, ett lugnt tempo och ett tryggt ansiktsuttryck. Det går att visa sin känsla för kvalitet och sin kunskap genom ansiktsuttryck.

Hur man tittar på saker kan ses som en balett. Man vänder saken uppochner, tittar efter stämplor, tar med tummen över ett kaffekoppsöra. De standardiserade rörelserna visar din respekt för saken och för säljaren. En verktygslåda berörs på ett helt annat sätt, där gäller det att visa att man vet hur man ska hantera verktyget i fråga.

Så länge man tittar på en sak har man en slags ensamrätt. Man tar inte en sak som någon annan studerar. Men den som har hävdat sin förköpsrätt kan inte lägga tillbaka saken hur som helst. Man måste komma med en förklaring till varför man inte vill ha den och att man fortfarande är medveten om dess värde. Det kan göras med ord eller med kroppsspråk.

Sökandet på en loppmarknad präglas främst av att man inte vet vad man kan finna. Man måste vara öppen för alla möjligheter. Samtidigt som man måste förbereda sig på att inte finna någonting, måste man vara beredd att gå därifrån med något man har längtat efter länge.

Enligt Erik Ottoson är loppmarknadsbesökare öppna för anledningar att gilla saker. Att leta efter presenter till barnbarnen, efter det man samlar på eller något som man hade när man var barn, hjälper till att upprätthålla drömmen om det oväntade.

Men ska man köpa något för att man kan behöva det, eller ska man vänta tills man hittar det där man verkligen vill ha? En fråga som varje besökare ständigt ställer sig. ”Om jag köper den här, kanske jag hittar en billigare längre bort, men om jag väntar, kanske den är borta när jag kommer tillbaka.”

Att det inte är säkert att man hittar något förhöjer värdet på det man till slut finner. Saken kan bli juvelen i sökandet efter ”något”, ”inget särskilt”, ”allt möjligt”, ”kul att titta bara”.

Det går att hitta det där exakta, men man vet aldrig när. En slump som numera inte så ofta finns i våra liv. Den första ägaren fungerar som slumpgenerator. Vad han eller hon gör med saken när den rensas ut bestämmer i vad mån den kan hittas av oss andra. En sak kan dyka upp medan den fortfarande är dyr i vanliga affärer, man kan göra fynd. Fyndet består också av att även massproducerade varor får en individualitet som gör att det är roligare att köpa dem på en loppmarknad. Det är också det som gör att man måste lyfta och titta!

Att känna med handen är också att känna i sitt inre. Ett fynd måste kunna betraktas på nära håll, man måste undersöka på vad sätt detta kan vara ett fynd för just mig. Vad ska jag ha den här saken till? Passar den i min samling?

En annan sak som är typiska för loppmarknader är att ting som i den vanliga världen kan vara skräp, här kan bli fynd. Mycket måste dock vara rätt – personen, mötet med säljaren, ekonomin, vädret – och även transportmöjligheter. För visst händer det ibland att man avstår köpet för att man inte orkar bära?

Kort sagt, tingen blir mera än vad de var en gång i tiden, ofta mer begärliga än nya varor, och laddade med nya innebörder. Vanliga marknadsbegrepp går inte att använda, för vad är tillgång och vad är efterfrågan? Båda ändras ständigt. När man gått ett varv kan saken vara såld. Priser beror på tid på dagen, vad som finns bredvid, eller vilka som tidigare tittat på saken.

Tingen kan bli en inkörsport till minnen och nostalgi. Det är inte längre ens högsta önskan att få en blunddocka, men det var

Fotografer: Sidan 9, medurs uppifrån. Loppmarknad i Bryssel, foto sblackley / Flickr. Port D'Orleans i Frankrike. Foto zehavk / Flickr. Oviedo, Spanien. Tomás Fano / Flickr. Till vänster: Förhandlaren. Foto Mike_eIMadrileño / Flickr. www.flickr.com

det en gång i tiden. Nu har man råd, och köper den slitna dockan. Det är oerhört lätt att uppleva sina svunna tider genom saker på en loppmarknad. Loppmarknader är fulla av berättelser som svävar genom luften. Saker är bra att tänka med! Och det behöver inte vara ens egna minnen. Ofta befrias loppissaker från sin egen historia och upphöjs till generella bevis för vår gemensamma historia.

Vad finns på en loppmarknad? Samlarföremål är det gott om, både konventionella och mer ovanliga, men riktigt dyra saker finns sällan på loppmarknader. I gengäld tar samlarföremålets lista aldrig slut.

Ramarna för vad som finns, sätts både av säljarnas idéer om vad någon annan vill köpa och av köparnas förfrågningar. Någon kan lika gärna fråga efter glas liknande de som fanns på hotellet på Mallorca, som efter Bamsetidningar.

Loppisar är inte bara en plats för det eftersökta utan också för det oönskade. Det blir ett spel mellan säljare och köpare där båda ibland markerar att de vet att det är skräp, men som för ett ögonblick får ett värde i form av en femma eller tre för en tia.

Ibland maskeras skräpet genom säljarnas svada eller presentationsförmåga, ibland genom köparens lust att få med sig något hem eller behov av en viss funktion. Det är lätt att uppfinna nya orsaker, nya anledningar till att köpa något. Och konsekvenserna blir ofta inte värre än lite mindre plats i källaren.

Saker får olika status i olika väder. Värme ger högtryck och konkurrens och trasmatör blir vackrare i solljus än i regn. När det börjar droppa från himlen förändras pris-

sättningen. Är det värt att chansa? Kunder närmar sig borden med spelad ligkiltighet. Vissa varor behåller priset, som gamla verktyg som säkert har blivit blöta förut.

Sökandet på en loppmarknad är ett privat tillstånd, menar Erik Ottoson. Folk är koncentrerade och många går i ett flow där intrycken väller över dem. Folk är inte alltid pratbara. Man plockar upp saker av nyfikenhet mer än för att man vill köpa det. Detta gillar inte alltid säljarna, som ibland tar till åtgärder för att förhindra plockandet.

Samtalen på en loppmarknad kan ibland vara mycket märkliga. Även om det trevliga är det eftersträvsvärda, finns alltid konflikten närvarande, vilket blir väldigt tydliga när olika prutningskulturer möts. Loppisens idé om jämlikhet och ömsesidighet får sig en törn varje gång som någon tyckte att det var för dyrt. Det är lätt att kränka någon, en kommentar blir lätt en missförtroendeförklaring.

På en loppmarknad är det obegripliga ständigt närvarande. Reglerna ändras och man kan inte rita en karta. Kunskapen är ojämnt fördelad och ibland vet säljaren ingenting om saken för hon köpte den i en låda med annat.

Kunskap gör det ännu roligare att söka efter något särskilt eller "inget särskilt". Ögat kan ha övat i decennier på att gå från överblickande sökande till detaljerat värderande. Men även ett barn kan vara expert på sitt område.

Sökandet sker på två sätt. Dels det omedelbara som man fångas av, och dels det som man letar efter med kunskap och samlarinstinkt.

...och som ett vårdtecken...

Inga-lillCras

Ringar att ha på fingrarna har säkert funnits lika länge som människan. De äldsta fynden är från Ur i nuvarande Irak, från 2500 år f Kr. I Norden förekommer de först under järnåldern, och man har hittat romerska ringar från 200- och 300-talen. Ringar har burits av både män och kvinnor som smycke och värdeföremål, som symbol för trohet eller värdighet, som skydd mot onda makter. De har helst tillverkats av ädla metaller och med ädelstenar men även av enklare material som glas, sten och ben.

Många av dagens traditioner såg ljuset under medeltiden, men mystiken och magin kring ringar har funnits i mer än fyratusen år.

Ända sedan tidig kristendomen har ringar utbytts mellan vänner och älskande, för att besegla förlovningar och äktenskap. En ring kunde användas för att uttrycka en religiös åsikt. De skvallrade om social status och familjetillhörighet. Signetringar fungerade som ett juridiskt dokument. Ringar var små föremål där hantverkare och konstnärer verkligen kunde visa sin skicklighet

vare sig det handlade om att snida, gjuta, gravera eller besätta med stenar. Och så var de förstås också modeaccessorier.

Under medeltiden och renässansen bars ringar av människor från alla samhällsklasser, ofta flera på varje finger och ibland över handskarna. De kunde bäras på alla fingrar och alla leder, på kedjor runt halsen eller på band som hängde ner från en hatt eller från håret.

Foto: Abujlic Monkey / www.flickr.com

Egyptier och romare ansåg att hjärtat hade direkt kontakt med ringfingret genom blodet. Germaner och kelter bar helst ringen på långfingret. Idag bärs många ordensringar på långfingret. Tummen har blivit allt populärare som plats för en ring. Jag tror att det har samband med att tummen används så otroligt mycket mer än förr, främst till att knacka fram meddelanden på mobiltelefonen.

Det yttre är förstås det första man ser på en ring. Den inre betydelsen finns alltid med, symboliserat i ett tomrum omslutet av en perfekt cirkel. Det är en intim och begränsad värld, kanske lik den som ringen har med sin bärare. Fingret fyller hålrummet och ringen omsluter fingret, och bäraren behöver ingen spegel eller annan persons åsikt för att se hur det ser ut.

Ringens är knuten till idén om det kompletta, det färdiga, det som enbart Gud

kan åstadkomma. Den som bär en ring kan sägas äga allt. Det är kanske därför ringar förekommer i berättelser där människor gör allt för att få bära dem. Tänk bara på Gollums besatthet vad det gäller Ringarnas Herre i Sagan om Ringen.

Det är inte bara en ring som växlas när man stadfäster ett förhållande, kontraktet inbegriper även två kroppar. Det finns en saga av Charles Perrault där en ring påstås passa enbart den rätta prinsessan (ungefär som Askungen). I en dikt från tidigt 1100-tal sägs det: hon ger mig en stor gåva, hennes kärlek och hennes ring.

Både i engelska och franska används många ord både för att beteckna en människa och en ring, såsom kropp, huvud, skuldror (sidostöd för en infattad sten). Det är ofta ord med underförstådd sexuell betydelse. Det finns även ett språkligt samband mellan sexualitet och juveler, även i svenskan (familjejuveler!).

Oerhört vackra ringar finns på webbsidan www.lesenluminures.com som bland annat handlar om medeltida ringar.

Alla gamla ringar har en historia att berätta. Vem har ägt den, burit den, gett den och vem har mottagit den med vilken känsla? Vad har du själv för historier på fingrarna?

Foto: allyrose18 / www.flickr.com

Månadsstenar

Det sägs att idén om stenar som symboliserar månader kommer från överstepräst Arons bröstplatta, som var besatt med tolv stenar som skulle hjälpa honom i krig. Dessa stenar påstås också representera Israels tolv stammar, de tolv apostlarna och de tolv stjärntecknen. Redan på 100-talet kopplade den romerska historikern Flavius Josephus ihop stenar, månader och symbolik.

Foto: Jenny R.F. / www.flickr.com

Varje sten symboliserar vissa kvaliteter som de förde över på bäraren. Vilken ädelsten som gör vad har förstås varierat, även om det finns förvånansvärt god överensstämmelse mellan olika tabeller. I USA gjorde ”American national association of jewelers” ett försök att standardisera månadsstenarna (Birth stones) 1912. Alternativ togs fram för de dyraste stenarna.

Januari	Granat	För säkra resor och hemkomster
Februari	Ametist	För att kunna besegra svårigheter
Mars	Jaspis eller akvamarin	För mod
April	Diamant	Evig kärlek
Maj	Smaragd	Kärlek och trohet
Juni	Pärlor	Symboliserar renhet. eller för att fira en födelse
Juli	Rubin	Rikedom (buren på vänster hand). Evig kärlek buren på höger)
Augusti	Peridot eller sardonyx	Styrka och tillväxt eller ett lyckligt förhållande
September	Safir	Uppriktighet och tillgivenhet
Oktober	Opal eller turmalin	Förtroende och hopp
November	Citrin och gul topas	Styrka och vänskap
December	Turkos	Skyddar mot ondska och mot sjukdom

Lite av loppmarknad

Thorsten Sjölin

Mot min vana gick jag på en så kallad "antik- & samlarmässa" härförleden. En bekant till mig som varit på den tidigare, hade sagt att det var mest skräp, men vad som är en persons skräp är en annan persons fynd. Nu är min bekanting verkligen intresserad av antikviteter och han hade inte mycket för att gå på den här mässan som återkommer tämligen regelbundet.

Sanningen att säga var det mera loppmarknad över många stånd som sålde sådant som för inte så länge sedan hamnade i sopen, och som i ärlighetens namn var rätta stället för dem. Förresten skulle de aldrig ha tillverkats till att börja med! Vad jag åsyftar är dessa varor som framställs för "samlare", ofta i porslin eller liknande och som säljs till svinaktiga priser. Om man nu vill samla på detta skräp är en sådan här mässa rätta stället att köpa dem. Halva priset eller mindre.

Efter att ha trötat ut mig genom att gå igenom i stort sett alla stånd, kom jag fram till att det kanske fanns en handfull stånd med sådant som kunde beskrivas som antikt. En del kinesiskt jade var betydligt äldre än så och billigare än hiskliga porslinsaker av dubiös kvalitet. Det förvånar mig alltid vad folk är beredda att lägga ut sina dyrförtjanta sekiner på, men var och en får bli salig på sin tro.

Fanns det då något svenskt? Jodå, jag såg några blåslampor och en Hasselblad 500 ELM med "bara en ägare" för £1500, vilket när jag skriver detta är drygt 20 000

kr. Billigt? Eftersom jag inte vet priserna på dessa kameror kan jag inte uttala mig. För många år sedan tänkte jag köpa en, men nu har jag gått över till digitalkamera som är enkel att använda och i stort sett alltid ger bra bilder. Och om den inte gör det, tar man en till och skrotar den första.

Jag hade hoppats hitta svenskt glas och det fanns faktiskt ett stånd med en del Kosta, Orrefors, Boda, Skruf och Ittala. Fina saker till betydligt lägre priser än i Sverige, men så var de ju "begagnade". Vi hade en lång och intressant diskussion om svenskt och finskt glas, som folk inte verkar uppskatta mycket här. Man vill ha den gamla hederliga typen av kristallglas som tillverkats i 150 år och som nog kommer att tillverkas i ytterligare 150 år. Det finns inget nytänkande hos fabrikena, bara i de små hyttorna, men även där är man inne på dubiös smak, i varje fall sett ur en svensks ögon. Det är som med heltäckande mattor – många kan inte tänka sig dem utan skära rosor, och jag skämtar inte.

Så hamnade jag hos Richard, en trevlig grabb från Hull. Richard säljer roliga grejor och jag vet att han skulle haft kunder bland våra nålsamlare, uniformsexperter, järnvägsentusiaster och många andra. Det var ett blandat stånd med vettiga priser. Även jag, som svurit på att inte köpa något (utom svenskt glas), köpte en kliché med reklam för ett rakblad för några tior. Vad jag nu ska ha den till eftersom jag sålt allt annat om rakning!

Faktum var att Richard inte blev rik på mig och inte jag på honom, men jag blev av med en massa smått som legat i årtal i väntan på att jag skulle hitta någon att sälja det till. Richard var mannen som gav mig ett hederligt pris och vi satt länge och pratade om vad folk samlar på och köper.

Från att ha varit ett besök för att kolla ”skräp”, träffade jag ett antal mycket trevliga handlare som oftast hade detta som bisyssla. Mässan varade i tre dagar och folk hade antingen husvagnar eller stora skåpvagnar, med reklam som inte hade något med antikviteter att göra, som de sov i. Jag tror att de trivdes med att åka runt på

veckosluten, träffa likasinnade och göra sig en liten hacka. De var ofta mera prat- än sällsugna och jag skall inte referera alla de tämligen usla skämt som jag och en säljande dam excellerade i och allt hade med ändrar att göra. Varför då? undrar vän av ordning. Jo, damen ifråga hade en mycket vacker vette till en pris som var så löjligt lågt att jag inte ens prutade (damen själv gjorde det!). Och engelska vettar är mycket ovanliga.

Vad min fru sa när jag kom hem var faktiskt ”Välkommen hem” och hon menade vetten!

Och dekantern från Kosta.

Fascinerande föremål

I en diverselåda på en loppmarknad hittade jag denna fickkniv, mer än 100 år gammal. Fullt användbar, både som kniv och almanacka!

Är det någon som samlar på sådana här saker och kan berätta mer?

Inga-lill Cras

Förbryllande föremål

Ingemar Helgason

Föremålet jag visar är en florettspets märkt "L.Carré / A Paris".

Föremålet upphittades i trossbotten vid renoveringen av min mejeriflygel från år 1830. Flygeln ligger på min gård Julbotorp, 8 km sydost om Mariestad. Gården har en lång bakgrund som förvaltargård till Borrud (Borrö) i den 8 km långa sjön Ymsen (eller Imsen), och de äldsta dokumenten är så gamla som från 1576.

Jag har försökt examinera texten och kommit fram till följande.

L är den tolfte bokstaven i det europeiska alfabetet och betyder troligen "Lilla".

Carré är en fyrkant.

Florettspetsen, något annat lär det inte

vara fråga om, bör ha suttit på just en florett men saknar både slida och grepp. Kan den härledas till den spanska specialiteten – fäktning med florett?

Min hypotes lyder så här:

Julbotorp inköptes 1790 av Borruds trädgårdsmästare Olof Wallén (1749-1804). Han bodde i ett medeltidshus byggt 1590, med svalgångar och utanförliggande trappor, som tyvärr revs 1901 – vilket kulturattentat!

I huset bodde mängder av förnåma hyresgäster, som det är onödigt att gå in på, men varför kan inte en av dem ha varit en officerare utrustad med florett?

Föremålet har enbart affektionsvärde, men förbryllar mig också! Välkomna med synpunkter, om någon sitter inne med mera kunskap!

Min adress är:

Ingemar Helgason,
Infanterigatan
164, 723 59 Västerås.

Makalösa manicker

Evighetsmaskiner kallas Perpetuum mobile. Namnet kommer från de latinska orden perpetuus, som betyder oavbruten eller evig, och mobilus, som betyder rörlig.

Att utvinna användbar kraft utan att tillföra energi har säkert i årtusenden varit en fascinerande dröm för många tänkare. Det äldsta dokumenterade försöket härstammar från den berömda grekiske matematikern och fysikern Archimedes, som levde 287-212 f.Kr. Leonardo da Vinci (1452-1519) försökte också, men ingen har lyckats. Christopher Polhem skrev 1740: ”Att konstruera ett perpetuum mobile eller sjefrörligt värk, som så många okunniga med så stort fikande efterletat, det är och blir en ogörlighet, så länge världen består”.

Många olika förslag på evighetsmaskiner har framförts genom århundradena. De kan delas in i två grupper. Den ena strider mot termodynamikens första huvudsats som lyder: Energi kan inte förintas eller nyskas, den kan endast omvandlas mellan olika energiformer. Den andra gruppen strider mot termodynamikens andra grundsats

Modell till perpetuum mobile enligt principen ”hjul med fallande tyngder”. Hjulet av spånplatta med längs periferin infogade slutna plexiglasrör med kullagerkulor. Rödmålat hjul, svart stativ. 38 kulor.

Utfört av givaren år 1977 som terapi under konvalescens.

Princip: Om hjulet roterar motsols kommer kulorna i vänstra halvan att falla ut mot rörens ytterändar (d.v.s. bort från centrum). Det resulterande vridmomentet skulle då tänkas kunna hålla rotationen vid makt. Så blir dock icke fallet.

Foto: Tekniska museets arkiv.

Bild: Tekniska museets arkiv.

som säger: Det finns ingen process vars enda resultat är att värme överförs från en kallare till en varmare kropp.

Energi kan förvandlas från en form till en annan, men den kan inte förintas eller skapas ur intet. En maskin eller annan anordning kan aldrig avge mer energi än som tillförts den i en eller annan form.

Patentverket får dock fortfarande ansökningar om liknande uppfinningar.

På Tekniska Museet i Stockholm finns fler evighetsmaskiner.

Debatt

Locka nya medlemmar?? Gösta Thräffs inlägg i förra numret fick mig att fundera. Han skriver att "nätet" har tagit över samlarna. Håller definitivt med om detta.

SFF (Sveriges Filatelist-Förbund) har sedan en lång tid haft problem med sjunkande antal medlemmar. På senaste kongressen höjde man avgiften för Guldmedlemmar från 1800 kr till 5000. Jag tror inte det är rätt väg att gå. Det finns säkert flera orsaker till att de inte lyckats skaffa nya och unga medlemmar. De har inte förstått att utnyttja "nätet" på bästa sätt, även om det skett en enorm uppyckning senaste året.

I april i år startade några eldstjälare en NY förening på "nätet" där man till och med utgår från att många har svårt att hinna med

eller klara av ett vanligt föreningsliv. Det har blivit en stark tillströmning av medlemmar. (www.posthistoria.nu)

Det är definitivt inte en konkurrent till SFF utan ett komplement. Öppet "24-7". Detta kan ge nya medlemmar till SFF, men det är inte alla i styrelsen som tolkar det på samma vis. Min tolkning är att de jobbar för de internationella utställarna och inte för den vanlige samlaren. Jag kallar det plånboksfilateli. Rätta mig om jag har fel.

Här tror jag att Nordstjärnan har alla möjligheter att komplettera med en Nätförening. På nätet är ju ungdomar vana att vara, men även för de medelålders som har svårt att vara på mötesplats en viss tid, en viss kväll i veckan.

Hälsningar
Kjell Arvidsson
(<http://kjell.smult.com/>)

Ella Steenbeck 1926-2008

Ella Steenbeck var ständig medlem sedan 1965 i Nordstjärnan med nr 5714. Hon var ledamot av styrelsen i Malmö 1968-1997. Ella tilldelades förbundets guldmedalj år 1995.

Som innehavare av Altona antikvitetter hade Ella mycket stora kunskaper om antikviteter och samlarobjekt. Eftersom hon gärna delade med sig av sitt kunnande anlätades hon av både polis och försäkringsbolag vid värderingar i samband med stölder och försäkringsärenden.

Ella var en stor tillgång inom vår

förening och ur hennes kundkrets kunde vi få många kunniga samlare som föredragshållare vid våra sammankomster.

Bland Ellas insatser kan nämnas att hon tillsammans med Malmös beslutsfattare startade loppmarknaden vid Södra Promenaden, (senare flyttad till Drottningtorget). Nordstjärnan fick under första tiden del av platsavgifterna.

Vi som kände Ella sörjer och saknar henne.

Torsten Svensson

En stulen värld

Världsunika föremål visas på nytt sätt

Inga-lill Cras

I 75 år har Göteborg stoltserat med ett världsberömt plundrat gravgods. Men den jakt på föremål som en gång var ett ärofyllt äventyr är idag en problematisk och oönskad verksamhet.

Paracastextilierna på Världskulturmuseet leder besökaren rakt in i en fascinerande bildvärld. Och in i en värld som avslöjar hur hänsynslös politik och illegal handel med antikviteter fortfarande plundrar världens länder på sin identitet.

Världskulturmuseet i Göteborg förvaltar en samling textilier kallad paracassamlingen. De hittades i början av 1900-talet på Paracashalvön i Peru. Textilierna är ca 2000 år gamla och kommer från plundrade gravar. I gravarna låg textilierna kring mumifierade människor. De avlidna hade placerats i sittande ställning och därpå svepts in i flera lager vackra textilier, och formade på detta sätt ett gravbylte. Merparten av textilierna i gravbyltena utgjordes

av vävda och broderade dräkter, med lysande färger och detaljrika avbildningar av människor och djur, i en avancerad vävteknik.

Göteborgs Paracassamling innehåller 100 textilier och även andra föremål kopplade till Paracas och paracaskulturen.

Textilier från Paracas har smugglats ut ur Peru ända sedan de hittades i början av 1900-talet. Insamlandet av dem var tidigare ett prestigefyllt uppdrag. Åren 1931-1933 skedde en stor illegal export av paracastextilier till museer och privata samlingar runt om i världen. Ett hundratal av dessa smugglades till Sverige och donerades till Etnografiska avdelningen på Göteborgs Museum. Men nu, med en annan syn på museer, hur ska vi förhålla oss till denna historia?

– Världskulturmuseet har lagt mycket kraft på att ta fram ny kunskap om samlingarna. Utställningen *En stulen värld*

Sidan 20. Fiskfigur, på en bård som troligen har varit en del av en mantel. Figuren liknar en fisk. Den håller ett troféhuvud i händerna. Motivet finns i fyra färgkombinationer som upprepas. Varje figur i en färg har komplementfärgen som bakgrundsfärg: gult på blå, rött på grönt, och tvärtom. Figuren är broderad med ullgarn på ylletyg.

Tunika med flygande fåglar. Paracastextilierna broderades med kaktusstaggar. Fåglarna i bården är broderade med ullgarn på bomullstyg. Tunikan är sydd av ett enda stycke, 105 cm långt och 53 cm brett.

Ovan. Broderier från Paracas har oftast samma motiv över hela plagget eller väven. På den här finns istället många olika motiv broderade. Figurerna är likadana på båda sidor. Textilen lär ha legat framför bröstet på en mumie i ett gravbyltes yttre lager. Bakom något som kan vara en blommande växt finns en människoliknande figur som håller en stav som slutar i en projektilspets och en kniv som har ett handtag som ser ut som ett troféhuvud. Motivet är broderat med ullgarn på bomull. Motiven i rutorna är troligen sydda separat och sedan ihopsydda med bårdena. Fotograf Håkan Berg.

visar föremålen på ett nytt sätt och vi gör det i samarbete med arkeologer och konstnärer från de kulturer vi en gång plundrat, säger museichef Margareta Alin.

De märkliga fynden i början av 1900-talet väckte sensation och arkeologer började leta efter platsen där de kom från. 1925 lyckades den peruanske arkeologen Julio C. Tello övertyga gravplundraren Juan Quintana att leda honom och hans kolleger till platsen. Området han tog dem till låg på Paracashalvön i Peru. Utgrävningarna ledde till att man fann huskomplex och över 100 gravplatser i varierande storlek, där döda låg omsvepta i vävda och broderade textilier av bomull och lamaull.

Den här manteln är ovanlig eftersom motiven på paracasvävar sällan är rent geometriska. Varje ruta på manteln innehåller fyra mindre rutor i olika storlekar och färger, färgkombinationer som aldrig upprepas på denna textil.

Manteln är avkortad och har idag 240 rutor, men har från början troligen haft 288 rutor eller fler. Varje färgfält är vävt som att det skulle ha varit ett eget stycke. Manteln är 180x89 cm.
Fotograf Håkan Berg.

De största gravbyltena var 1,5 meter höga och innehöll 400 textilier. Gravbyltena tillhörde en kultur som fick namnet Paracas efter platsen och räknas till ett av de mest spektakulära arkeologiska fynden i Anderna.

Trots att det gått över 80 år sedan forskare börjat kartlägga paracaskulturen utifrån fynden på paracashalvön, så vet man fortfarande väldigt lite om hur människorna levde och hur deras samhälle såg ut. Som mest sträckte sig Paracaskulturen över sex dalgångar längs stillahavskusten. De som tillverkade textilierna i Paracaskulturen utvecklade hantverket till en mycket sofistikerad konst. Man behärskade de flesta vävtekniker som är kända idag och var mästare på att spinna tunn tråd. Vi vet inte hur textilproduktionen delades upp mellan människorna i Paracas men de var specialiserade hantverkare.

Textilierna tillverkades av bomull och av ull från lamadjuren alpaca och vikunja. Bottenytan vävdes vanligen av bomull som sedan broderades med tunn tråd av ull. Det tog lång tid att tillverka textilierna till ett stort gravbylte. De största gravbyltena

består av runt 400 textilier som uppskattningsvis tog 10 000 timmar att tillverka. Textilproduktionen krävde många människors samarbete, och en teori är att det i sig var ritualen och gåvan till de döda.

Paracastextilierna har fantastiska färger. Förutom bomullens naturliga breda färgvariation och lamadjurets naturliga kulörer, färgade man också garnet. Merparten av textilierna var vävda och broderade dräktdelar som poncho, mantel, tunika, ländkläde och olika huvudklädnader. Man

vet inte säkert om alla dräkter som begravts har varit använda.

Den ursprungliga betydelsen textilierna hade är ett mysterium för oss idag. Ett exempel är bårderna runt dräkterna, som inte går hela vägen runt som ett vackert avslut. Av någon anledning lämnade man alltid större eller mindre öppningar i bårderna.

Paracastextilierna i Världskulturmuseets samling är från perioden 100 f.kr. till 300 e.kr.

Efterlängtat EWK-museum

Det märkliga faktum att det inte funnits något museum för EWK:s verk har nu rättats till.

Ewert Karlsson (1918-2004) är en av Sveriges mest kända politiska tecknare. Drygt 2000 teckningar finns deponerade på Arbetets museum i Norrköping. Nu gör en donation från LRF att bilderna kan visas upp. Konstvetaren Carina Milde blir intendent.

Förutom pengarna skänker LRF även ett 60-tal mindre original av EWK.

– Det känns jättebra att det blir ett museum för EWK som betytt så mycket för landsbygden, säger Karin Wennerberg, kulturansvarig på LRF.

EWK skildrade under mer än 50 år allt från landsbygdens föreningsrörelse till världens orättvisor. Det var RLF (Riksförbundet Landsbygdens Folk) och Bondeförbundet som 1951 lockade Ewert Karlsson att sluta som rättare på ett jord-

Miljöförstöring av Ewert Karlsson, EWK

bruk i Östergötland för att bli tecknare på heltid.

EWK fick tre världsmästartitlar för sina satiriska teckningar.

Nordstjärnan och Antikvärlden har inlett ett samarbete

Prenumerera nu!

Medlemmarna i Nordstjärnan får 30% rabatt vid nytecknande av helårsprenumeration på tidningen Antikvärlden. Du som redan är prenumerant får 30% rabatt vid nästa ordinarie förnyelse.

Som medlem i Nordstjärnan får du just nu också 25% rabatt på tidningen Gård&Torp.

Klipp här och skicka in redan idag! Det går också bra att kopiera talongen.

Jag är medlem i Samlarförbundet Nordstjärnan och jag tecknar

En helårsprenumeration 12 nr Antikvärlden för 314 kr vilket är 30 % rabatt (ord pris 449 kr) KOD 022501

Har redan Antikvärlden och tecknar

En helårsprenumeration 8 nr Gård&Torp för 299 kr vilket är 25 % rabatt (ord pris 398 kr) KOD 017209

Du kan också boka din prenumeration på www.prens-service.se
Ange kod 022-022501 för Antikvärlden
och 017-017209 för Gård&Torp

Medlemsnr
i Nordstjärnan

Namn

Adress

Postnummer

Postort

Erbjudandet gäller enbart vid nytecknande av prenumeration inom Sverige och kan inte kombineras med andra erbjudanden. Gäller t o m 31/12 2009.

Frimärke
behövs ej.
Vi bjuder på
portot.

ANTI-KVÄRLDEN

Svarspost
121 771 900
110 12 Stockholm

Från
**Lokal
avdelningarna**

Landet runt

ALINGSÅS

20 januari 2009 är det **ÅRSMÖTE**. Robert Hellner kåserar.

17 februari. Risveden, en västsvensk obygdshistoria. Bo Björklund och K-E Andersson visar bilder och berättar anekdoter.

17 mars. Di gamle i bun. Bengt "Åsarpar'n" Fransson kåserar om de äldre i byn förr i världen.

28 mars. ANTIK- & SAMLARMÄSSA. OBS! Funktionärer behövs!!

21 april. Polishistoria. Åke Caarp berättar om länsman i forna tider.

I **maj** ordnar vi en **VÅRRESA**. Tid och destination meddelas senare.

Varmt välkomna!

ARVIKA

Samlarklubben
ARKO

Onsdagen 14 januari kl 19 i Arvika Bibliotek, Hörsalen.

Tema: Att samla plastföremål! Medlemmarna uppmanas att ta med egna plastföremål för visning.

Intern bytes- och försäljningsverksamhet. Kaffe! Alla hälsas välkomna!

Onsdagen 11 februari kl 19 i Arvika Bibliotek, Hörsalen.

ÅRSMÖTE. Detta är årets viktigaste möte. Hur tycker DU att klubben har skötts under året och vilka ska leda verksamheten framöver?

Medlemmarna uppmanas att ta med något nyförvärv och visa upp.

Klubben bjuder på kaffe och smörgåstårta. Alla medlemmar hälsas välkomna!

HALLAND

**Nordhotternas
Samlarförening**

Tisdagen 20 januari kl 19 i ABF-huset.

Beställning av bord till Samlarmässan 2009.

Ni som inte kan komma, ring Ronald 18 103.

Ingvar Lagerstedt visar gamla filmer om "Arbeten som försvunnit".

*Mer från Nordhotterna på
nästa sida!*

Tisdagen 17 februari kl 19 i ABF-huset.
ÅRSMÖTE och därefter visar Ronald nya Varbergsbilder som inkommit under 2008.

Tisdagen 17 mars kl 19 i ABF-huset. Ture berättar och visar bilder från Varbergs Sten-kärlsfabrik.

Tisdagen 21 april kl 19 i ABF-huset. Tre medlemmar tar med sig fem saker och berättar om dem.

Tisdagen 19 maj kl 18. Vi träffas ute på Getterön, där Lars Nicklasson berättar om gamla Båtmanstorp. Ta med kaffekorg.

I april/maj ska vi ha en resa - kom gärna med förslag!

Tisdagen 28 juli kl 18 i ABF-huset.
Sista planeringen inför mässan.

LINKÖPING

Samlarklubben Hans Brask

8 januari kl 19 i Kungsbergsskolans matsal. Inga-Lisa Calissendorff kommer och berättar om sin bok om den gråtande bussen. Det är en fantastisk historia om T-Fordsbussen som Inga-Lisa hade uppställd som lekstuga i trädgården för 75 år sedan. Idag är den återställd till vad den en gång var avsedd för, och Inga-Lisa har aldrig glömt sin lekstuga. Kom och lyssna till denna sagolika historia!

Välkomna!

MALMÖ

Samlarföreningen Nordstjärnan

Alla möten hålls i Gallerian, Limhamns Folkets Hus, Linnegatan 61 i Malmö.

19 januari kl 19. Kjell Klevefors visar och berättar om vykort i en kavalkad från 1800-talet till våra dagar.

16 februari kl 19. Vårens auktion med bättre objekt än någonsin.

16 mars kl 19. ÅRSMÖTE, val av styrelse och övriga förtroendevalda. Efter mötet blir det en liten fest med landgång eller lyxtallrik.

SÖDERTÄLJE

Samlarföreningen Holmfast

22 januari kl 18.45 i Allhuset, Saltskog är det dags för årets första samlarträff. Tillsammans ska vi fastställa 2009 års verksamhetsplan och budget.

Men vi ska också möta författaren till den nyss utgivna boken, "Södertälje i förvandling", Bo Lindwall. Han kommer att berätta om tider som varit, t ex när gatorna fylldes av Borgward och Standard Vanguard till dagens gågata, Kringlan och Lunahuset.

Du kan se fram mot en trevlig kväll med gott kaffe som avslutning.

19 februari är det ÅRSMÖTE i Samlarföreningen Holmfast.

Dags att göra sig hörd! Årsmötet håller vi den 19 februari kl. 18.30 (OBS! tiden), i Allhuset. Efter detta tar Gisela Eronn över. Kvällens tema är formgivarna på Gustavsbergs Porslinsfabrik, Wilhelm Kåge får den mesta tiden. Ta gärna med föremål som han formgivit. Klubbmästaren bjuder på kaffe.

Välkomna!

UPPSALA

Uppsala Samlarförening

22 januari kl 19 i Orstenens servicehus. Anne-Marie Jacobsson föreläser om bokmärken. Anmälan senast 19 januari.

26 februari har vi **ÅRSMÖTE**, planera in redan nu!

Mässnyckeln

Samlarmässor

SamlarNyttis rullande kalender över inrapporterade mässor. Anmälan görs av arrangerande samlarklubb eller ideell förening, senast den 20:e i månaden före tidningens utgivningsmånad till:

Bernt Somreus, Fornhöjdsvägen 54, 152 58 Södertälje. Tel. 08-550 886 44, eller epost: bernt.somreus@bredband.net

	<i>Plats</i>	<i>Tid</i>	<i>Förening</i>	
2008				
28 dec	Sporthallen, Linderöd	9-15	Linderöds Folkdanslag och LIF	
2009				
8 mars	Kulturhuset, Hantverksväg, 2 Södertälje	10-15	Holmfast, Södertälje	*
22 mars	Himmelstalunds Brunssalong, Norrköping	10-15.30	Carolinen, Norrköping	*
28 mars	Vikingahallen, Märsta	10-16	Sigtunaortens Samlarförening	*
29 mars	Vikingahallen, Märsta	11-15	Sigtunaortens Samlarförening	*
5 april	Folkets Park Marieberg Motala	10-15.30	Baltzar von Platen	*

* Arrangören är en lokalavdelning av Samlarförbundet Nordstjärnan.

Välkommen till Föjers arkiv i Eslöv

Den 10 april 1902 öppnade Alfred Föjer en fotoateljé i Eslöv. Drygt 100 år senare donerade hans efterträdare, Stig Ekander, en stor samling negativ från ateljén till Eslövs kommun. Samlingen består av negativ från alla tagningar, från starten till dess att firman upphörde 2006.

2007 påbörjade man arbetet med att digitalisera samlingen för att göra den tillgänglig för allmänheten.

Cirka 2000, av de omkring en miljon negativen, är nu inlagda i databasen Föjers arkiv. Ambitionen är förstås att så småningom kunna visa ännu fler bilder. Sparbanken Finn Framtidsstiftelse har sponsrat digitaliseringen.

Alfred Föjer föddes den 1878 och kom som 23-åring från Virke till Eslöv där han startade sin första fotoateljé 1902. Den låg vid Stora Torg bara ett hus ifrån där han 1930 byggde den ateljé som skulle hysa Föjers Foto fram till dess att firman lades ner år 2006.

Alfred Föjer använde träkameror, alltså kameror av trä som inte hade någon speciell modellförteckning. Nackstöd var en nödvändighet för den som skulle fotograferas eftersom exponeringstiden var så lång, att det annars skulle vara svårt att sitta stilla så länge. Blixt fanns inte utan man var helt hänvisad till dagsljuset.

Alfred Föjer tog cirka 40 000 tagningar och varje tagning har mer än ett negativ, oftast 2-3 stycken. Till största delen är detta glasplåtar. Den minsta storleken var visit cirka 9x12 cm, nästa karbinett 12x16 cm, nästa storlek var 18x24, och störst var 40x50 cm. Av denna största storlek finns endast ett fåtal, mindre än 10 stycken, kvar. Av de handskrivna sittingsböckerna finns alla utom de tre äldsta kvar. Där står förutom namn, adress och datum, även beställningar och pris.

Alfred Föjer dog 1957. Sven Rogle kom från Örebro och övertog Föjers Foto 1943. Han var ägare fram till 1959. Sven Rogle använde sig till en början av samma sorts kameror som Alfred Föjer, men efter en tid

Tändsticksreklam från 1938. Beställare var Beställare var AB Ask, Eslöv.

Nästa sida: Eslövs brandbil, 1942. Lagerhuset är längst till vänster och skorstenen till höger i bild tillhör Spritfabriken. Beställare Klippans Karosserifabrik.

började han använda sig av Hasselbladskameran. Från hans tid finns det både glasplåtar, bladfilm samt rullfilm. Ca 30 000 tagningar och varje tagning kunde innehålla 1-12 negativ.

Stig Ekander anställdes av Sven Rogle 1952, 19 år gammal. 1959 övertog han firman efter Sven Rogle som då gick i pension. Stig Ekander använde mestadels Hasselbladskameror och mot slutet även digitalkameror. Från denna tid finns ca 45 000 tagningar och varje tagning har 1-36 negativ. Stig introducerade kortsystem och detta användes 1969 fram till 2006 då firman upphörde.

Alla tre fotograferna sparade alla negativ genom åren. Ingenting slängdes, undantaget en del glasplåtar som har gått sönder, främst av de minsta och äldsta. Totalt består samlingen av ca 100 000 tagningar, alltså fotograferingar, och över en miljon negativ.

Ett litet räkneexempel: 40 stycken glasplåtar i storlek 18x24 väger 7 kilo. 56 stycken glasplåtar i storlek 12x16 väger 4 kg. Det blir en totalvikt på hela Arkivet som ligger i tonklassen!

Fram till 2007 förvarades bilderna på vinden i Föjers Fotos lokaler. Även de brandfarliga nitratnegativen fanns där uppe.

2007 donerade Stig Ekander hela Föjers Arkiv, inklusive sittingsböcker och kortregister, till Eslövs Kommun. Samma år påbörjades arbetet med att bildvårda negativerna samt digitalisera bilderna och lägga in dem i en specialdesignad databas. Hitills är ca 2000 bilder inlagda, men arbetet med att vårda och digitalisera bilderna pågår. Negativen skall få ett nytt hem på Stadshuset i Eslöv. Just nu befinner de sig i en mellanförvaringslokal.

www.eslov.se

Efterlysning

Samlarföreningen Ekorreni Skaraborgsökernågon i föreningen som är intresserad av att ha hand om vår hemsida.

Hör av er till Lotta och Stig Nilsson
Tel.0500-43 62 41

Medlemsbörser

Köpes Säljes Bytes

Köpes

Nålmärken; bil, motor, MC, bensin, m.m.
Märken och plaketter från Midnattsolrallyt.
Även övrig bil, motor och bensin kuriosas.
Leif Tel: 070-291 32 04

Motor och teknikböcker.
Även broschyrer och tidningar.
Leif Tel: 070-291 32 04

Öl- Läsk- och Svagdricksetiketter
Tel: 0500-485 210

Gamla indonesiska kriser i bra skick.
Ingemar Svensson Tel: 0480-851 22

FILMFOTO !

De där svart/vita fotona som brukade sitta
i lobbyn eller i skyltskåp utanför biografen
köpes av filmsamlare.
Mats Tel: 042-164 474 , 0732-59 44 77
E-post: widgren@passagen.se

Tvåmansmotorsågar, stämpelyxor, märk-
hammare och bilar köpes.
Lars Tel: 08-304 776 , 0709-82 29 74

Säljes

Grammofonstift förpackning om 100 stycken
40:- + porto. 3 förpackningar portofritt.
Tel: 0459-803 16

STENINGELERA

Den perfekta julklappen till dig själv eller
dina vänner! Den nya samlarbibeln om
Steningekeramik, Sigtunakeramik och Ste-
ninge Lervarufabrik (i Märsta). Se Samlarnytt
nummer 6/2008 eller www.steningelera.se
Vid forskotts betalning av 190:- till
Pg 81 95 47-1 kommer den hem i brevlådan.

Boken "Vardagsbilder – från svunna tider".

Helt i färg med 80 stycken vykort från början
av 1900-talet. Indelad i 8 kapitel; barndom,
ungdom, familjeliv, bostad, arbetsliv, lantliv,
sport och kommunikationer. Perfekt julklapp
för den som gillar kulturhistoria.
Sätt in 225:- på Pg 4698481-1, frakt inklu-
deras. Vid önskan om signering meddela på:
goranlindhe@hotmail.com

- Subventionerade radannonser är endast avsedda för förbundets medlemmar.
- För icke medlemmar och företag finns fastställda annonsstorlekar. (Se prislista på sidan 31).
- Redaktionen förbehåller sig rätten att avböja annonser som saknar samlarintresse.
- Radannonserna rymmer cirka 37 tecken/rad (inkl. ordmellanrum).
- Annonserna beställs senast den 15:e i månaden före tidningens utgivningsmånad.
- Annonslikviden insättes på postgiro 210 60-9 (6 kr per rad). (OBS! Nytt pg-nummer)
- Annonssmanus skickas samtidigt till : Samlarförbundet Nordstjärnan , Samlarnytt, Tideliugatan 59, n.b., 118 69 STOCKHOLM OBS! Endast forskottslikvid!

Aktiebrev Hellefors Bruks AB 1925.
Ocirkulerade med kompletta kupongark och
vacker grafik. Nom. 1000 grönt tryck.
Nom. 500 blått tryck. Nom. 100 bruna.
Medlem 11847.
Tel: 070-606 96 24

Slagor - 1800 tal med klump 150:- rak 100:-,
räckspade 1800-tal 150:-, Bessman - järn
100:-

Järnvikter 5kg - 10 kg 100:- (krönta).
Fickknivsamling ca:50 st i 100-årigt trä-
schatull, många med pärlmor.
Frakt tillkommer.
Tel: 019-201 514 eller 070-311 25 03

**Motioner till för-
bundsmötet som är
i Motala 8-10 maj
2009
ska vara tillsända
Förbundsstyrelsen
senast 31 december
2008.**

Medlemsförmåner

30% på helårsprenumeration
på Antikvärlden.

Det kommer att komma fler medlems-
förmåner. Förbundsstyrelsen arbetar
med denna fråga.

**Samlarförbundet
Nordstjärnan**

Annonspriser

Baksidan	4000:-
1/1 sida	3000:-
1/2 sida	1500:-
1/4 sida	750:-

Samtliga i färg.

Annonsmaterial

Allt annonsmaterial ska skickas till
Kansliet. Materialet ska vara i reproduktions-
dugligt skick och i rätt format. Det
är lättast att få det som ni vill ha det,
om materialet är digitalt!

Adress: Tideliugatan 59 n.b. 118 69
Stockholm.

Efter överenskommelse kan digitalt
material skickas till redaktören.

Insänt material

För ej beställt material ansvaras ej.
Material som önskas åter skall vara
märkt med namn och adress (även
foton etc). För innehållet i artiklarna
och publiceringsrätt till text och bilder
ansvarar respektive författare.

Kontonummer

Annonser och beställda småskrifter
med mera betalas till Pg 210 60-9.
Kontot för medlemsavgifter är
19 08 41-7.

Posttidning B

Vid obeställbarhet åter till:
Samlarförbundet Nordstjärnan
Tideliugatan 59, n.b.
118 69 Stockholm

